

BERT GOVAERTS

*De man
die uit
de lucht
viel*

1

Inleiding 7

2

De ongenode gast (1945–1946) 11

3

In een discreet Spaans hoekje? (1946–1951) 39

4

De krijger gaat in zaken en
vindt een nieuwe moeder (1951–1955) 65

5

Heer van de Carlina (1955–1963) 79

6

Kleinere huizen, grotere bek (1963–1975) 113

7

Een bejaarde fascist in een
jonge democratie (1975–1994) 157

8

Eindafrekening 207

9

Balans 214

Appendix 1–4 221

Bronnen 251

Noten 257

Personenregister 271

Inleiding

Geheel perfect was de timing niet: Léon Degrelle overleed op Witte Donderdag 31 maart 1994, om 23.15 uur. Goede Vrijdag had iets beter bij zijn ego gepast, maar de laatste 46 minuten werden hem niet gegund. 1 april 1994 zou ook om militair-historische redenen een aantrekkelijker datum geweest zijn: dag op dag vijftig jaar nadat hij, boven op een geleende pantserwagen en met naast zich drie van zijn jonge kinderen, aan het hoofd van de overlevenden van zijn Sturmbrigade Wallonien door de straten van Brussel was gereden, enthousiast toegejuicht door een grote menigte. De man die aan het oostfront duizend gevaren had getrotseerd, stierf heel burgerlijk, als een oude pasja, in een ziekenhuisbed vlak bij een Spaanse costa, in Málaga. Hij was 87 geworden.

De strapatsen van de Führer uit Bouillon in de Belgische politiek van de jaren dertig, zijn rol in de collaboratie en zijn krijgsverrichtingen als lid van de Wehrmacht en de Waffen-ss zijn allemaal uitvoerig beschreven, onder anderen door hemzelf, in een eindeloze reeks gedenkschriften. Maar het grootste deel van zijn leven, bijna vijftig jaar, leefde Degrelle in Spanje. Zijn Spaanse jaren krijgen doorgaans veel minder aandacht en vaak wordt er, ook door ernstige historici die zich voor zijn ‘Duitse’ jaren grondig documenteerden, zeer slordig over geschreven.¹ Het zijn jaren waarin Degrelle vermoedelijk geen schot meer heeft gelost. Of toch niet op een mens. Hoogstwaarschijnlijk heeft hij het Spaanse grondgebied ook nooit meer verlaten. In de geborgenheid van de Franco-dictatuur kreeg en greep hij kansen als zakenman. Maar

zijn oude passies, schrijven en publiceren, lieten hem niet los. Toen zijn beperkte commerciële talent begon te falen gaf hij zich weer helemaal over aan het woord.

Degrelle had een morele en een financiële schuld uitstaan bij de Belgische staat. Die laatste werd bij zijn dood begroot op 100 miljoen Belgische frank (2,5 miljoen euro), verwijlntresten sinds 1945 niet meegerekend.² De eerste was moeilijk te schatten, maar af te lezen aan de krantenkoppen waarmee zijn overlijden werd begroet: ‘De dood van een verrader’, kopte *La Dernière Heure*. De Vlaamse kranten hielden het koeler: ‘De Grote Mond van de collaboratie zwijgt voorgoed’, wist *Gazet van Antwerpen*. Alleen de tijd was erin geslaagd om die mond te snoeren. Na zijn terdoodveroordeling in december 1944 heeft Léon Degrelle nog bijna vijftig jaar lang ongestraft zijn grote gelijk én zijn diepe misprijzen voor de ‘burgerlijke’ politiek mogen uitschreeuwen. Hij had zijn vluchtoord goed gekozen. En de geschiedenis hielp hem een handje. Spanje kandelde na de Tweede Wereldoorlog traag maar zeker het kamp van de geallieerden in, zonder een democratie te hoeven worden. Vanaf 1950 was er weer een Amerikaanse ambassadeur in Madrid en drie jaar later tekende Franco al een akkoord met de Verenigde Staten voor de bouw van vier militaire bases op Spaans grondgebied. De Amerikaanse geheime dienst wist beter dan de Belgische Staatsveiligheid waar Degrelle zich ophield. Als verliezer in de Tweede Wereldoorlog kon hij vruchten plukken van de Koude Oorlog, onder de hoge bescherming van een dictator die de Amerikanen niet meenden te kunnen missen om de democratie veilig te stellen. Amerikaanse militairen vormden een deel van zijn vastgoedclientèle.

De onmacht of onwil van de Belgische regering om de uitlevering van Léon Degrelle af te dwingen maakt de Spaanse jaren van Léon Degrelle ook tot Belgische jaren, want elk gerucht over hem, elke foto die van hem verscheen, elk interview of elke publicatie zorgden telkens weer voor een opstoot van wrevel, wantrouwen

en bittere polemieken. Een paar keer leidde dat zelfs tot acties van Belgische burgers die het recht in eigen hand namen en ontvoeringen beraamden. Maar Léon Degrelle bleef waar hij was. Het dossier-Degrelle is een lange les over de balans tussen waarden en belangen in de buitenlandse politiek.

Toen Spanje na de dood van Franco (in 1975) eindelijk een volwaardige democratie werd, liep Léon Degrelle daar nog altijd rond en ging hij ook nog altijd door met zijn provocerende publicaties en interviews. Ook in de jaren dat de Spaanse Socialistische Arbeiderspartij in haar eentje aan de macht was (1982–1993) liep hij nooit gevaar te worden uitgewezen.

België wenste hem op den duur niet meer terug. Na de verjaring van zijn straf, in 1974, werd hem als ‘ongewenste vreemdeling’ de toegang tot het grondgebied verboden.

Na zijn dood bewees het land hem de laatste eer. Toen bekend werd dat Degrelle in Spanje was gecremeerd, werd het bij koninklijk besluit verboden om de urne met zijn as het land binnen te brengen.

Over Léon Degrelle is al héél veel geschreven en vooral ook overgeschreven. De kroniek van zijn Spaanse jaren die hierna volgt, is voor zover mogelijk gebaseerd op primaire, vooral diplomatieke bronnen uit Belgische en Spaanse archieven.

Het wrak van het vliegtuig waarmee Léon Degrelle
naar Spanje vluchtte (8 mei 1945).

© CC BY-NC 4.0 2015 / KUTXATEKA / (Photo Carte) / (Martín Vicente)

© 2025 Manteau / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Bert Govaerts

Vertegenwoordiging in Nederland:

New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk juni 2025

OMSLAGONTWERP

Bart Luijten

VORMGEVING BINNENWERK

Martijn Dentant, Armée de Verre Bookdesign

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand
of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag op enigerlei wijze worden
gebruikt of gereproduceerd voor het trainen van kunstmatige-
intelligentietechnologieën of -systemen. Dit werk mag niet
gebruikt worden voor tekst- en datamining (artikel 4, lid 3
Richtlijn (EU) 2019/790).

ISBN 978 90 223 4223 7

D/2025/0034/251

NUR 686/689